

DE KORHAAN

VOGELWERKGROEP

HET GOOI EN OMSTREKEN

REDACTIONEEL

Na een aantal maanden rust is hier dan eindelijk weer een nummer van de Korhaan. Wij hopen dat iedereneen een prettige vakantie heeft gehad. Wij hebben de vakantie inmiddels achter de rug en wij gaan er dan ook weer fris tegenaan. Was het vorige nummer geheel gewijd aan de Eempolder en werd er een beeld gegeven van de vogelrijkdom in dit gebied, in dit nummer van de Korhaan weer een verscheidenheid aan artikelen en wetenswaardigheden. Inmiddels hebt u kunnen merken dat wij zijn begonnen met een mededelingen-stenciltje. In dit stenciltje werd u op de hoogte gebracht van toekomstige excursies en de lezingen voor de komende maanden. Nu is het echt niet de bedoeling dat er voortaan elke maand een dergelijk stenciltje bij u in de bus valt. Tenslotte is het nog steeds een vrij kostbare zaak. Wat wel de bedoeling is, is u - in die gevallen waarin de Korhaan niet op tijd zou kunnen verschijnen om u te informeren over onze activiteiten op de korte termijn - een stenciltje te zenden, zodat u in ieder geval tijdig maatregelen kunt nemen om een bepaalde excursie of lezing bij te wonen.

Maar nu eerst over dit nummer.

Als u de Korhaan openslaat ziet u direct na de bekende pagina voor excursies en ledenavonden een verslag van de in de maand juni van dit jaar gehouden nachtextursie langs de grote rivieren. De volgende zeven pagina's worden in beslag genomen door een uitgebreid verslag van de hand van de heer P. Ploeger over het voorkomen van de Kleine zwaan op het Gooimeer. Hij duikt daarbij tevens in de geschiedenis en geeft ons een beeld van een zeer bijzondere wintergast. Wellicht zult u na het lezen van dit artikel deze vogels ook wel eens willen zien. Het is niet uitgesloten dat binnen enkele weken nadat dit nummer van de Korhaan bij u in de bus is gerold u enkele exemplaren van de Kleine zwaan op het Gooimeer of op de randmeren zult kunnen aantreffen.

Ook de heer J. Harder schonk ons een aantal fijne artikelen.

Tijdens zijn tellingen in het Laarder Wasmeer had hij dit jaar geluk. Op zeventien mei van dit jaar nam hij in dit toch wel bijzondere gebied een Witwangstern en enkele Dwergmeeuwen waar.

Over Dwergmeeuwen wist de heer Ploeger ook het een en ander te vertellen en zijn gegevens omtrent deze soort vindt u op pagina 15. Dat de heer Ploeger niet alleen oog heeft voor de bijzondere soorten doch ook met veel plezier en interesse kijkt naar de gewone soorten is iets dat u duidelijk wordt als u het verhaal over fouragerende Goudvinken heeft gelezen.

De roefvogeltelling welke dit jaar ook weer werd gehouden leverde een leuk resultaat. De heer D. A. Jonkers verwerkte alle gegevens in een verslag, welke u op de pagina's 16, 17 en 18.

Ook van de andere vogelsoorten, waargenomen tijdens de roefvogeltelling heeft hij een kort verslag gemaakt; dit verslag treft u op pagina 25 aan.

Blijven tenslotte over de vaste rubrieken. Ontvangen literatuur, welke elke tweede dinsdag van de maand en tijdens de ledenavonden voor de leden in respectievelijk het noodschooltje en de zaal van de Goede Herderkerk in Hilversum ter inzage liggen, en de terugmeldingen van geringde vogels. De veldwaarnemingen moet u dit keer missen. Maar die komen in het volgende nummer - als u meewerkt - eens extra aan bod.

P R O G R A M M A

- 25 september : Dialezing door de heer Y.S. Vogel, over de wereld-
1975 beroemde Galapagos-eilanden, welke een veelzijdige
avifauna bezitten.
Dit mag u beslist niet missen!
- 4 oktober : Dagexcursie naar Texel, "het" vogeleiland.
1975 Tijdens dit bezoek aan het grootste waddeneiland
zult u ongetwijfeld kunnen genieten van de vele vo-
gelsoorten en de aantallen waarin zij op dit eiland
voorkomen. Deze dagtocht staat onder leiding van de
heer Y.S. Vogel. We verzamelen om 5.15 uur bij het
Oosterspoorplein in Hilversum. Vandaar gaan we met
eigen auto's naar Texel. Opgave tot uiterlijk 28
september aanstaande bij C. de Rooy, telefoon 02158
- 1641 (na 18.00 uur) alsmede op de ledenavond van
25 september. Kosten ongeveer f.25,- per persoon.
- 18 oktober : Ochtendexcursie langs de Gooimeerkust.
1975 Ongetwijfeld zullen we tijdens deze excursie een re-
delijk aantal vogelsoorten kunnen zien, waarbij de
najaarstrek toch wel een belangrijke rol speelt. De
excursie staat onder leiding van de heer S.H. Poel-
stra. Vertrek: 7.30 uur vanaf de haven van Huizen
(begin van de pier).
- 23 oktober : Lezing met dia's door de heer A.A. Blok uit Amster-
1975 dam over het onderwerp: "De Blauwe reiger in Neder-
land". U wordt op de hoogte gebracht van de popula-
tiebiologie, vergiftenonderzoek en de stand van deze
soort vroeger en nu. Wat dit laatste betreft zal dat
worden toegespitst op de situatie in het Gooi en de
direkte omgeving. Op deze avond zult u ook een aantal
balgen kunnen bekijken.
- 9 november : Ochtendexcursie Ankeveen.
1975 Vanaf de Dammèrkade en het Bergsepad krijgt u een in-
druk van deze voedselrijke laagveenplassen, welke
een broedgelegenheid bieden aan onder anderen Roer-
domp en Wouwaapje. Doch ook in deze tijd is er veel
te zien. We vertrekken om 8.00 uur vanaf de parkeer-
plaats naast de R.K. Kerk in Ankeveen en de leiding
berust bij de heer P. v.d. Poel.
- 22 november : Ochtendexcursie Eindegooi en zijn omgeving.
1975 Één van de landgoederen in het Gooi, waar het fijn
wandelen is en waar u - afhankelijk van het weer -
een verscheidenheid aan vogels kunt zien en horen.
Onder leiding van de heer E.P. Klomp vertrekken we om
8.00 uur vanaf het vliegveld Hilversum (aan de Nood-
weg in Loosdrecht).
- 27 november : De jaarcyclus van de Kuifeend.
1975 Een lezing met dia's door de heer P.J. Zomerdijk uit
Alkmaar. Hij zal u een aantal interessante bijzonder-
heden vertellen en laten zien van deze vogelsoort.
Broedbiologie, rui en trekbewegingen zullen zoal aan
de orde komen. Aan de betekenis van het IJsselmeer
voor deze soort wordt daarbij speciale aandacht be-
steed.

VERSLAG VAN DE NACHTEXCURSIE LANGS DE LINGE EN DE WAAL

Eén van de jaarlijks terugkerende excursies is de nachtelijke tocht door het gebied van de grote rivieren. Het is opvallend, dat zo weinig leden van de Vogelwerkgroep belangstelling hebben voor dit nog vrijwel braakliggende terrein van de ornithologie. Zestien deelnemers, waaronder een aantal introducees, offerden hun nachtrust op om eens te kunnen proeven van dit facet met zijn speciale sfeer.

Vanuit Culemborg liep de route via Beesd langs de Linge tot Geldermalsen; daar werd doorgestoken naar de Waal bij Waardenburg. Hier werden de eerste Kwartelkoningen gehoord. Tot Ochten bleef het vrij stil, hierna werd meer activiteit van de vogels gekonstateerd.

Steenuil, Grote karekiet, Bosrietzanger en Nachtegaal gaven acte de présence.

Na het inzetten van de ochtendschemering en met het bereiken van de zuidoever van de Waal barstte het vogelkoor pas goed los en kon tevens gebruik worden gemaakt van de tele-optiek.

Tot Hurwenen werden soorten als Wielewaal, Grauwe gors, Kleine plevier, Groenpootruiter, Roodborsttapuit, Zwarte roodstaart, Kleine bonte specht en IJsvogel waargenomen.

Rond negen uur in de ochtend werd bij de Kil van Hurwenen de excursie ontbonden. Bij het uitwerken van de aantekeningen bleek, dat men 82 soorten had gehoord en gezien.

D.A.J.

LEDENMUTATIES

Nieuwe leden:

Mejuffrouw M.L. Disse, Larenseweg 182a, Hilversum, 02150 - 56066;
De heer H. Dijkers, Snelliuslaan 9, Hilversum, 02150 - 55443;
De heer W. Jongkoen, Sperwerstraat 5, Hilversum, 02150 - 52012;
De heer L. Kouwenhoven, Patrijzenhof 130, Eemnes, 02153 - 15206;
Mejuffrouw A. van Leijden, Raboes 9, Laren, 02153 - 86091;
De heer J.M. van der Linden, Dr. Lelylaan 17, Huizen, 02152 - 54324;
De heer R. van Maanen, Kon. Julianastraat 56, Huizen;
Drs. H.M.P. Muller, Eemnesserweg 37, Blaricum, 02153 - 82472;
De heer F.G. Rozendaal, Prins Hendriklaan 58, Bilthoven.

Adreswijzigingen:

Ir. A. van Katwijk en echtgenote, Koggewagen 17, Blaricum;
Mejuffrouw K. Vervoort, Nieuw-Loosdrechtse dijk 220, Nieuw-Loosdrecht

Bedankt:

De heer J.J. Otte, Koppelweg 5, Huizen;
De heer H.F. Roelofs, Willemslaan 15, Bussum;
De heer M. Sentner, Akkerweg 2, Huizen.

D E K L E I N E Z W A A N O P H E T G O O I M E E R

Op 27 oktober 1974 stopten Frans Kok en ik bij het huisje van de Naarder reddingsbrigade aan de Gooikust (tussen de brug van Muiderberg en Naarden). We zochten het Gooimeer af naar watervogels. Op enige afstand uit de kust bevonden zich een aantal zwanen. In de verte vloog een klein aantal zwanen voorbij, die nu en dan duidelijk "oef - oef" riepen. Dit geluid lijkt enigszins op het blaffen van honden. Met deze roep hadden zij ons duidelijk gemaakt, dat we met de Kleine zwaan te doen hadden.

Enkele honderden meters naar het oosten zaten een paar grote troepen zwanen, te ver voor ons om de vogels bij het heersende tegenlicht op soort te kunnen determineren. We besloten voorzichtig onderlangs de strandwal te gaan. De eerste troep zat op de smalle zandbank. Omdat wij ze niet wilden opjagen, verlieten we de strandlijn, kropen onder het prikkeldraad door en vervolgden onze weg door het weiland aan de zuidkant van de strandwal. Ongezien bereikten we zo de plaats waar de zwanen zich bevonden. Kruipend gingen we tegen de strandwal omhoog, totdat we er overheen konden gluren. We hadden ze op ongeveer 20 - 50 meter afstand. Vrijwel alle zwanen hadden de kop tussen de veren op de rug. Slechts van enkele vogels was de snavel zichtbaar en op deze geringe afstand was onmiddellijk te zien dat we met de Kleine zwaan te doen hadden. We telden 184 volwassen en 21 eerstejaars vogels. Laatstgenoemde hebben niet een wit maar een grauw-grijs verenkleed. Bovendien hebben zij een roze snavel in plaats van de geel en zwarte snavel van de adulte exemplaren.

Hoewel wij zeer dicht genaderd waren, vertoonden de zwanen niet de minste neiging weg te vluchten. Wel kwamen er wat meer koppen en halzen uit de veren. Enkele koeien waren ons intussen ongemerkt van achteren genaderd en begonnen na inleidend gesnuif onze paraga's te likken. Wij meenden ons tactisch te moeten terugtrekken toen ze aan onze kijkers begonnen te kluiven.

Toen wij opstonden ging er toch een alarm door de zwanengelederen. Alle gingen staan en strekten de lange halzen uit. Daar stonden ze, gereed voor een snelle start als dat nodig mocht zijn! Het was een prachtig gezicht. De meeste legden na enkele ogenblikken de kop weer op de rug.

Kleine zwanen hebben wij reeds vaak als weinig schuw ervaren, maar zo dichtbij als nu waren wij ze nog nooit eerder genaderd. Waren zij soms pas aangekomen na een lange non-stop vlucht en daardoor erg vermoeid?

We gingen langzaam en voorzichtig naar beneden en met een boog landinwaarts naar een volgende troep. Deze was vlak onder de kust druk aan het fourageren. Wij telden hier 48 adulte en 12 eerstejaars vogels.

We keken nog even naar de eerste troep. Deze was toch voor alle zekerheid maar 50 meter uit de wal gegaan, waar zij zich op het water lieten dobberen, zich weer geheel aan rust overgevend. Wat hierbij opviel is, dat zij niet van plaats veranderden ondanks de krachtige wind die er stond.

Het betekende, dat zij al rustend met hun voeten zwembewegingen moeten maken om afdrijven te voorkomen. Dit is ons niet allen bij de Kleine zwaan maar ook bij de Knobbelzwaan meermaals opgevallen (bij de laatste kan men dit onder anderen goed waarnemen vanaf de weg over de dijk van Zuidelijk Flevoland langs het IJmeer en het Oostvaardersdiep).

Wij willen geen poging doen het weinig schuwe karakter van de Kleine zwaan te verklaren. In elk geval ligt hun broedgebied in arctische streken waar zij weinig of niet met mensen worden gekonfronteerd. Een voordeel van hun weinig schuwe gedrag in het winterverblijf is, dat zij niet direkt opvliegen en daardoor het energieverbruik lager houden. Mogelijk kunnen zij hierdoor tijdens de herfst hun voedselreserves weer vergroten door goed te eten en weinig energie te verbruiken, om bij invallende vorst naar mildere gebieden (Engeland, Ierland) verder te trekken en dit zo nodig in één of meer lange non-stop vluchten te doen. Het langdurig rusten overdag is overigens niet vreemd. Van de Kleine zwaan is namelijk bekend, dat deze in bepaalde tijden, vooral 's nachts, voedsel zoekt. Dat gaat ook zonder bezwaar, want het kan op de tast gebeuren en daarvoor is geen licht nodig. Overdag rusten zij dan lange tijd achtereen en wordt er ook geslapen. Ook het trekken doen zij vaak gedurende de nacht.

Nog verder in de richting van Fort Ronduit zagen wij opnieuw een rustende troep. Dit keer uitsluitend bestaande uit volwassen vogels, zestig in getal. Op geringe afstand hiervan zocht een tweetal adulte vogels en een drietal jonge vogels voedsel. Dit vijftal vormde waarschijnlijk een gezin. Als regel blijven namelijk de ouders en de in de voorafgaande zomer grootgebrachte jongen gedurende de eerste winter bij elkaar, al wordt tegen het einde van de winter de band tussen kinderen en ouders lossen.

Fouragerende troepen zwanen liggen meestal nogal ver uit elkaar, terwijl binnen de grenzen van de troep enige duidelijk konsentraties zijn waar te nemen, onder anderen gevormd door de gezinnen. De vogels van de rustende troepen die wij waarnamen, zaten alle zeer dicht opeen, zodat zij moeilijk nauwkeurig te tellen waren. Daardoor konden wij een grote troep van enkele honderden die tegen de rietkraag voor de Zanddijk rustten, niet nauwkeurig tellen. Wij kwamen op 280, maar Nico Dwars telde deze troep van dichtbij en kwam op 397 adulte en 87 juveniele vogels. De laatste hadden wij door de grote afstand helemaal niet opgemerkt.

Uiteraard valt een witte volwassen zwaan al van verre op. De grijze jongen kunnen zelfs op vrij korte afstand makkelijk aan de aandacht ontsnappen.

De Kleine zwaan voedt zich op de randmeren van het IJsselmeer vooral met de wortels van het Fonteinkruid. Zij fourageren door met hun snavel onder water de bodem af te grazen, nadat zij de wortels van het Fonteinkruid (of van andere waterplanten) met de voeten rechtstreeks of door watertrappen hebben blootgewoeld. Bij dit grazen gaat de hals geheel of gedeeltelijk onder water, zodat je slechts een wit schildje aan de oppervlakte ziet. Zij blijven lang met de kop onder water en de onderbreking om adem te halen is slechts kort. In dieper water grondelen zij; hierdoor kunnen zij ook in water van 1 meter diepte de bodem met hun snavel bereiken.

Op het Gooimeer zijn beide manieren van voedselzoeken goed te zien. De eerste dichter bij de kust, het grondelen verder op het meer.

De fouragerende zwanen zijn veelal in gezelschap van eenden, zowel zwem- als duikeenden. Sommige eendensoorten zullen zich voeden met de bovengrondse delen van waterplanten of met organismen die daarin voorkomen.

Bij nauwkeurig kijken, zagen wij echter ook talrijke eenden, die zo dicht (30 centimeter) bij voedselzoekende zwanen zwommen, grondelden of doken, dat wij ons niet aan de indruk konden onttrekken, dat zij gebruik maakten van het loswoelwerk van de zwanen. Wij zagen dit van Wilde eenden, Tafeleenden en Bergeenden, terwijl wij het eerder al eens van Brilduikers opmerkten.

Enkele malen zagen wij ook dat de zwanen deze meeëttende eenden verjoegen.

In het totaal werden tijdens het weekend van 25 en 26 oktober 1974 door onze subgroep Zuidelijk Flevoland de volgende aantallen Kleine zwanen waargenomen op het Gooimeer:

Brug Muiderberg - Fort Ronduit:	554
Fort Ronduit - Oud Valkeveen:	484
Oud Valkeveen - Huizen:	210
	<u>1.248</u> eks.

Op 1.038 hiervan werden 147 juvenielen geteld. Dit is het grootste aantal dat ooit van de Gooikust werd gemeld.

De in West-Europa overwinterde Kleine zwaan (*Cygnus colubianus* (Ord.)) is de ondersoort *Cygnus columbianus bewickii*. Deze broedt in de toendra's van Noord-Rusland en Siberië vanaf het Kola schiereiland in het westen tot de Kolyma rivier (ongeveer op 160° oosterlengte) in het oosten. Zij hebben dus een geweldige afstand af moeten leggen om het Gooimeer te bereiken (2.600 tot 7.000 kilometer).

Voor de voltooiing van de Afsluitdijk in 1931 was de Zuiderzee een brakwatergetijdengebied. Reeds toen kwamen er Kleine zwanen voor, vooral langs de ondiepe kustgedeelten langs Gaasterland en langs de oostkust van de Zuiderzee vanaf Vollenhove tot bij Elburg. Zij voedden zich daar vooral met de wortels van Zeegras (*Zostera*) en bij de monding van de IJssel, waar het water het zoetst was, met die van Fonteinkruid (*Potamogeton*).

Na de afsluiting van de Zuiderzee verzoette het water van het IJsselmeer (de nieuwe naam voor hetzelfde gebied) snel. Hierdoor verdween het Zeegras, maar breidde het Fonteinkruid zich uit langs de ondiepe kustgedeelten van Friesland en de Veluwe. Met deze uitbreiding ging een toename van het aantal hier overwinterende Kleine zwanen gepaard en vergrootte zich hun verspreidingsgebied op het IJsselmeer. Tenslotte bereikten zij ook de Gooikust.

Victor Westhoff vermeldde in de Amoeba van juni - juli 1934, dat hij in 1933 bij Huizen (N.H.) nog levende Zuiderzeekrabbetjes, Zuiderzeehorentjes en brakwaterzeepokken aantrof, maar dat deze door verzoeting van het water in 1934 allemaal dood waren gegaan.

De situatie werd toen gunstig voor de vestiging van Fonteinkruid langs de Gooikust. De Kleine zwaan liet nog even op zich wachten. In de jaren 1934 - 1936 werden door Bé Wolff, Bertus Koersveld (+) en andere NJN-leden regelmatig vogelwaarnemingen langs de Gooikust verricht en hiervan werd onder "Gooinieuws" in Amoeba verslag gedaan. Van genoemde jaren wordt slechts één waarneming van Kleine zwaan vermeld (1 november 1936: 2 adulte en 3 juveniele vogels bij Huizen).

In het boek "Amsterdam natuurhistorisch gezien" (1941) staat van de Kleine zwaan vermeld: "De dichtstbijzijnde plek, waar zij tot dusver waargenomen kunnen worden, is Huizen (N.H.)". Bij Amsterdam werden zij alleen tijdens strenge winters gezien.

Het maximum aantal in Nederland overwinterende Kleine zwanen liep zelfs op tot ongeveer 10.000, bijna alle op het IJsselmeer verblijvend. In de Avifauna van Nederland (zowel in die van 1962 als in die van 1970), staat: "doortrekker en wintergast in vrij groot aantal (= 5.000 - 20.000) van begin oktober tot in mei; voornamelijk in het IJsselmeergebied". Het vermoeden bestond, dat in gunstige zwanenwinters vrijwel de gehele broedpopulatie van *Cygnus columbianus bewickii* in Nederland overwinterde. Het aantal in Engeland en Ierland (Ierse zee) overwinterende Kleine zwanen nam tegelijkertijd af.

Door de aanleg van de Noordoost Polder verdween een deel van de gunstige voedselgebieden. Nadat de dijken van Oostelijk Flevoland gelegd waren, kwamen op het Veluwemeer grote aantallen van de Kleine zwaan voor (onder anderen op 20 oktober 1957: 2.360). Het water was dan ook aanvankelijk van zeer goede kwaliteit. Helaas is al enkele jaren dit water sterk verontreinigd, waardoor de Fonteinkruiden verdwenen en daarmee de Kleine zwaan. Ook de Eem- en Gooimeren zijn ernstig verontreinigd (geweest?), met overeenkomstige gevolgen. Intussen zijn er nogal wat waterzuiveringsinstallaties gebouwd, onder anderen in een aantal gemeenten welke voordien hun afvalwater ongezuiverd op de Eem loosden. Hoewel de fosfaten ook nu nog onvoldoende uit het afvalwater gehaald worden, zijn er aanwijzingen dat er reeds verbetering van de waterkwaliteit is ingetreden. Voor de Eem is dat voor de omwonenden zeer duidelijk. Wat het Gooimeer betreft, kan ik helaas niet over recente gegevens beschikken. Wel viel ons op, dat er dit jaar in het Gooimeer veel Fonteinkruid groeide. De bovengrondse delen zijn op vrij grote schaal aangespoeld tussen het riet en in de inhammen daarvan. Het uitgebreid voorkomen van het Fonteinkruid is mogelijk de oorzaak, dat de Kleine zwaan afgelopen herfst in grote aantallen op het Gooimeer kon verblijven en gedurende relatief lange tijd. Na 27 oktober heb ik de volgende aantallen waargenomen:

- 3 nov. 1974: 109 ad. en 12 juv. Muiderberg - Huizen
- 10 nov. 1974: 29 ad. en 13 juv. Muiderberg - Oud Valkeveen
- 17 nov. 1974: 223 ad. en 47 juv. Muiderberg - Huizen
- 23 nov. 1974: 104 ad. en 13 juv. Fort Ronduit - Oud Valkeveen
- 1 dec. 1974: 77 ad. en 13 juv. Fort Ronduit - Oud Valkeveen

15 dec. 1974: GEEN KLEINE ZWANEN Muiderberg - Oud Valkeveen
18 jan. 1975: 7 ad. en 3 juv. Huizen - Oud Naarden
25 jan. 1975: 10 ad. en 3 juv. Huizen - Oud Naarden

Bij een aantal van onze Gooise vogelvrienden en mijzelf leeft het idee, dat er vroeger, zeg 15 à 20 jaar geleden, vaak meer Kleine zwanen langs de kust van het Gooi voorkwamen dan de laatste jaren het geval is. Misschien is dat wel zo, maar mijn eigen tellingen ondersteunen dit idee niet:

1 april	1947:	12	bij Huizen	
januari	1951:	24	Muiderberg	
12 februari	1952:	27	Oud Naarden	- Huizen
23 februari	1952:	56	bij Huizen	
9 maart	1952:	5	bij Huizen	
15 december	1956:	8	Oud Naarden	
28 december	1956:	7	Oud Valkeveen	
22 februari	1958:	3	Fort Ronduit	- Oud Valkeveen
1 maart	1958:	6	Fort Ronduit	- Oud Valkeveen
24 maart	1958:	geen	Fort Ronduit	- Oud Valkeveen
29 november	1958:	56	bij Eemmond	
20 oktober	1968:	300	Fort Ronduit	- Oud Valkeveen
15 november	1970:	40	Oud Naarden	- Huizen
25 november	1970:	110	Oud Naarden	- Huizen
28 november	1970:	geen	Oud Naarden	- Huizen
26 oktober	1971:	1000	Fort Ronduit	- Huizen
27 oktober	1971:	1000	Fort Ronduit	- Huizen
7 november	1971:	725	Fort Ronduit	- Huizen
14 november	1971:	1000	Fort Ronduit	- Huizen
13 februari	1972:	5	bij Oud Naarden	
27 oktober	1973:	120	Oud Valkeveen	- Oud Naarden
28 oktober	1973:	75	Oud Valkeveen	- Oud Naarden
11 november	1973:	geen	Oud Valkeveen	- Oud Naarden
11 november	1973:	4	bij Huizen	

In de jaarlijkse overzichten over trekvogels in Nederland, aanvankelijk in Ardea, na 1956 in Limosa opgenomen, wordt van het IJsselmeer voor de kust van het Gooi buiten mijn eigen tellingen slechts één waarneming van 3 adulte vogels bij de Eemmond op 27 september 1963 vermeld.

Van het Veluwe Meer werden wel een aantal waarnemingen van relatief grote aantallen Kleine zwanen geregistreerd:

20 oktober	1957:	2360	Ketelmeer	- Hardersluis
27 oktboer	1957:	1820	Ketelmeer	- Hardersluis
24 oktober	1957:	1339	Ketelmeer	- Hardersluis
21 december	1957:	251	Ketelmeer	- Hardersluis
25 december	1957:	163	Ketelmeer	- Hardersluis
28 december	1959:	2725	Genemuiden	- Valkeveen (vanuit vliegtuig geteld)
3 november	1960:	4220	Afsluitdijk	- Harderwijk
27 oktober	1962:	1000	Veluwemeer-Zuid	
		225	bij Harderwijk	
30 oktober	1964:	859	(waarvan ± 30% juv.)	bij Harderwijk

Uit de jaren 1946 tot en met 1950, 1952 tot en met 1956, 1958, 1961, 1965 en 1966 worden geen tellingen van het IJsselmeergebied vermeld. Het is niet waarschijnlijk, dat er in al die jaren geen zwanen gezien zijn. Veelal worden de waarnemingen niet doorgegeven naar het centrale punt. Dat de Kleine zwaan in één van bovengenoemde jaren wel degelijk aanwezig was, bewijst ons V.W.G.-lid, de heer J. Wurster, met zijn waarneming van 1400 eks. bij Harderwijk op 25 oktober 1953.

Voor het Gooimeer en de andere randmeren blijkt de beste tijd voor het waarnemen van de grootste aantallen de laatste week van oktober te zijn. De aantallen zullen van jaar tot jaar sterk wisselen. Het is een prettige gedachte, dat een groot gedeelte van de Gooikust, zeker gedurende de winter, voor de Kleine zwaan een gebied vormt met weinig verstoring en grote veiligheid en dat is een goede zaak.

Mogelijk blijven ze langer en in grotere aantallen bij het verbeteren van de waterkwaliteit en een flinke uitbreiding van de Fonteynkruiden.

Laten we het hopen! Ik hoop dat u deze herfst veel Kleine zwanen zult zien zonder ze te verstoren.

N.B.: Bij de Kleine zwanen van 27 oktober waren er twee met een brede ring om de poot: één met een witte en de andere met een gele ring.

Literatuur:

- Ardea en Limosa: Jaargangen van 1946 tot en met 1974.
- Bauer, K.M. & U.N. Glutz von Blotzheim, 1968: Handbuch der Vögel Mitteleuropas, Frankfurt am Main.
- Commissie voor de Nederlandse Avifauna, 1962: Avifauna van Nederland, Leiden.
- Commissie voor de Nederlandse Avifauna, 1970: Avifauna van Nederland, tweede bijgewerkte en herziene druk, Leiden.
- Nederlandse Natuurhistorisch Vereniging, afdeling Amsterdam, 1941: Amsterdam natuurhistorisch gezien, Amsterdam.

Schlegel, H., 1878: De vogels van Nederland, Amsterdam.
Tinbergen, L., 1946: Vogels in hun domein, Amsterdam.
Voous, K.H., 1960: Atlas van de Europese Vogels, Amsterdam.
Westhoff, V., 1934: Aan de Zuiderzeekust, Amoeba 13 (6, 7) :
85 - 88.
Wolff, B. & B. van Koersveld, 1937: Gemengd Gooinieuws. Amoeba
16 (1) : 9.

P.L. Ploeger

V O G E L K U R S U S

Ook dit jaar heeft de commissie Vogelkursus weer een cursus voor het herkennen van vogels voor beginners gepland, Op zes achtereenvolgende woensdagavonden (8 oktober tot en met 12 november) zullen een kleine honderd vogelsoorten worden behandeld aan de hand van dia's, geluidsband, opgezette exemplaren en het commentaar van de heer K. Visser. Belangstellenden voor deze vogelkursus, welke overigens weer in een zaal van de Zuiderkerk te Bussum zal worden gehouden, kunnen voor nadere informatie en aanmelding contact opnemen met mevrouw Last, telefoon 02150 - 62099 (na 19.00 uur s.v.p.) tot uiterlijk 28 september aanstaande.

Ook tijdens de komende maanden zal het noodschooltje (gelukkig niet afgebrand) weer worden opengesteld voor de leden. Het blijft de tweede dinsdag van de maand (dus: 14 oktober, 11 november, 9 december 1975). Het gebouw is open vanaf HALF ACHT. Hier kunt u kennis maken met de andere leden, gegevens en ervaringen uitwisselen, het kaartsysteem van de subgroep voor de avifauna eens inkijken (houdt het wel op volgorde!) en de binnengekomen literatuur inzien.

TELLINGEN IN ZUIDELIJK FLEVOLAND EN DE EEMPOLDER

De tellingen in Zuidelijk Flevoland en de Eempolder bewesten de Eem gaan voorlopig gewoon door. De volgende telldata zijn vastgesteld: 27 september, 11 oktober, 25 oktober, 8 november, 22 november, 6 december, 20 december 1975. Voor beide tellingen kunnen altijd medetellers gebruiken. Ook als u maar één keer mee wilt.

Voor Zuidelijk Flevoland kunt u daarvoor contact opnemen met mevrouw A.C. Hartlief, telefoon 02159 - 31226 en voor de Eempolder met de heer P. v.d. Poel, Bosdrift 2 te Hilversum.

EEN WITWANGSTERN OP HET LAARDER WASMEER

Zaterdagmiddag 17 mei 1975 kwam Eduard Osieck mij waarschuwen: Hij had een Witwangstern (Chlidonias Hybrida) ontdekt op het Laarder wasmeer! Direkt ben ik met hem meegegaan, teneinde de stern ook te zien. Daar aangekomen zagen we aanvankelijk slechts een 30-tal Zwarte sterntjes, die behendig aan het fourageren waren. Plotseling ontdekten we de Witwangstern. De vogel zat in de top van een Lisdodde te rusten. Het gelukte ons de Witwang tot op een afstand van ca. 25 meter te naderen. Hij zat nog steeds op de Lisdodde en we konden de vogel zo duidelijk zien. Na korte tijd ging de Witwangstern weer fourageren tussen de Zwarte sterns. Hierbij was zijn manier van vliegen anders dan die der laatstgenoemde.

Beschrijving:

Groter en forser dan Zwarte stern, echter lichtere (licht grijze) bovenvleugel, rug, nek en bovenstaart; bredere en ook minder puntige vleugels; kapkop zwart als van Vissdief, maar witte wangen kontrasterend door grijze kin en borst, geleidelijk overgaand in zwartgrijze buik; rode snavel en poten, die langer, leken dan bij andere sterns; licht gevorkte staart bij "staart spreiden"; korte staart als van Zwarte stern; iets dikkere snavel; krachtige vlucht, rechtlijniger dan Zwarte stern, "zwaardere" vleugelslag; éénmaal horen roepen: rauw en schor (beschrijving E.R. Osieck).

's Avonds ben ik nog eens naar het Wasmeer gegaan. Slechts éénmaal kon ik de Witwangstern in de kijker krijgen. Vermoedelijk is hij diezelfde avond, gelijk met de Zwarte sterns, weggetrokken. De volgende dagen was de vogel tenminste niet meer te zien. Echter, op vrijdagavond 23 mei werd deze stern nog door R. van Poelgeest waargenomen. Hij konstateerde eveneens, dat om ca. 20.00 uur de Witwangstern gelijk met het zestal aanwezige Zwarte sterns wegvloog.

Opvallend was, dat het aantal Zwarte sterns in de week na de 17e mei aanmerkelijk gedaald was tot maximaal 4 exemplaren. Op 23 mei weer 6 exemplaren en 24 mei 14 exemplaren. Mogelijk hield de Witwangstern zich steeds bij een bepaald groepje Zwarte sterns op.

In Nederland wordt de Witwangstern, behoudens een paar broedgevalen, als onregelmatige gast aangemerkt. Tot nog toe werden ca. 40 waarnemingen bekend.

Voor wat het Laarder wasmeer betreft is dat de tweede bekende waarneming. In de zomer van 1940 werd er 1 exemplaar waargenomen door o.a. Binsbergen en Morra (archief J. Harder).

J. Harder

WIST U

- dat er in de landen rond de Middellandse Zee enorme aantallen vogels vermoord worden?
- dat dit gevolgen heeft voor de vogelstand op onze breedte?
- dat er ook in ons land vogelmoord plaatsvindt?
- dat dit gevolgen heeft voor de vogelstand in noordelijker streken?
- dat de Goudplevier, Houtsnip, Watersnip, Poelsnip, Bokje en Patrijs soorten zijn, waarvan het broedareaal in hoog tempo afneemt?
- dat deze vogels in Nederland, net als in Italië, worden doodgeschoten?
- dat zelfs in België Pijlstaart, Slob-, Tafel-, Kuif-, Topper- en Krakeend, Bokje en Bonte kraai beschermd zijn en in Nederland niet?
- dat jacht wordt toegelaten als bestrijdingsmiddel tegen "schadelijk" wild?
- dat zelden wetenschappelijk kon worden aangetoond, dat dieren, genoemd wild, schadelijk waren?
- dat bovendien niet werd aangetoond dat jacht dan het juiste bestrijdingsmiddel is?
- dat de Houtduif als schadelijk wordt beschouwd door de landbouw?
- dat ondanks premiestelsels en verbeterde jacht het aantal Houtduiven niet is afgenomen?
- dat jagers in ons land de natuurlijke vijanden van de Houtduif, namelijk Havik en Sperwer, bijna uitroedden?
- dat "Natuurmonumenten" de jacht in het Naardermeer verboden?
- dat de kraaienvangkooi een verboden "jachtmiddel" is maar dat de wetgever niet ingrijpt?
- dat er in de 's-Gravelandse landgoederen en in het Naardermeer ook om dubieuze redenen kraaienvangkooien gebruikt worden?
- dat nog nooit wetenschappelijk is aangetoond, dat Zwarte en Bonte kraai, Ekster, Vlaamse gaai, Kauw en Roek schadelijk zijn?
- dat Ransuil, Boom- en Torenavalk in kraaiennesten plegen te broeden?
- dat jagers dóór kraaiennesten schieten?
- dat er recent bij het R.I.N. een literatuurstudie verricht is naar het schadelijk effect van kraaiachtigen?
- dat uit dit rapport blijkt dat deze schade zeer dubieus is?
- dat Nederland waarschijnlijk het enige Europese land is, waar in natuurmonumenten gejaagd mag worden als vorm van recreatie?
- dat in Nederlandse eendekooien jaarlijks honderdduizenden Wilde eenden, en tienduizenden Smienten, Krakeenden, Slobeenden, Pijlstaarten, Zomer- en Wintertalingen voor commerciële doeleinden gewurgd worden?
- dat in onze eendekooien gevangen Meerkoeten en eenden naar Frankrijk en Italië geëxporteerd worden?
- dat deze dieren daar als kleiduiden op schietbanen worden neergeknald?

- dat de jachtwet in flagrante tegenspraak is met de Wet op de Dierenbescherming?
- dat er in Nederland 33.000 jachtaktehouders zijn die allen "regulerend" zouden optreden?
- dat door hen jaarlijks honderdduizenden kilo's lood in het milieu worden gebracht?
- dat door de Minister van Landbouw en Visserij eind 1974 een voorstel bij de Tweede Kamer is ingediend tot wijziging van de jachtwet?
- dat de Minister van Landbouw en Visserij geadviseerd wordt door de Jachtraad?
- dat de Jachtraad 15 leden kent, waarvan slechts drie vertegenwoordigers van natuur- en vogelbescherming?
- dat in het ontwerp wijziging jachtwet de wensen van de jagers sterk naar voren komen?
- dat de indruk wordt gewekt, dat er weinig rekening wordt gehouden met de belangen van vogels en andere dieren?
- dat er in ieder geval geen fundamentele wijziging in de jachtwet wordt aangebracht?
- dat in het ontwerp wijziging jachtwet het doden van ganzen en Goudplevieren met behulp van netten verboden wordt?
- dat de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels om kommentaar is gevraagd?
- dat de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels zich in haar brief aan de Tweede Kamer uitspreekt VOOR handhaving van het doodknippen van ganzen en Goudplevieren?
- dat zij geen kommentaar levert op bovenvermelde misstanden van eendekooien, en dergelijke?
- dat de wereldpopulatie van de Kleine rietgans ernstig bedreigd wordt in haar broedgebied op IJsland?
- dat de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels onlangs officieel voorstelde de jacht op de in Nederland beschermde Kleine rietgans te heropenen?
- dat de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels haar zusterverenigingen niet heeft betrokken bij de beoordeling van het ontwerp wijziging jachtwet?
- dat de Vogelwerkgroep Noordhollands Noorderkwartier tenslotte maar het initiatief nam de jachtwet daadwerkelijk aan te pakken?
- dat zij vele natuurbeschermingsverenigingen om kommentaar verzocht?
- dat de Vogelwerkgroep Haarlem, Vogelwerkgroep Noordhollands Noorderkwartier, Vogelpopulatie-Onderzoek Ockenrode, Vogelwacht Rijnmond, Vogelwacht Wieringermeer, KNNV-vogelwerkgroep "De IJsselstreek", Vogelbeschermingswacht De Zaanstreek, Vereniging Avifauna Groningen, Vereniging voor Vogelbescherming "De Vechtstreek", enz. enz. schriftelijk hun onvrede met het ontwerp wijziging jachtwet aan de Tweede Kamer hebben doen blijken?
- dat ook de Vogelwerkgroep Het Gooi om haar mening is gevraagd?
- dat het bestuur van de Vogelwerkgroep Het Gooi geen standpunt durft in te nemen en liever maar weer afwacht?
- dat wij ons verwonderen, dat de Nederlandse Vereniging haar zusterverenigingen over zo'n belangrijk besluit niet heeft ingelicht?

- dat wij ons verwonderen, dat het bestuur van de V.W.G. Het Gooi zich bij de gevolgde procedure kritiekloos neerlegt?
- dat wij willen, dat alle vogelaars WAKKER worden?

WIST U DAT??

Hein Rijven, (+)
Norman van Swelm,
Rob Moolenbeek,
Erfgooiersstraat 597,
Hilversum.

Kommentaar van het bestuur op "Wist u dat?"

Aan het einde van bovenstaand betoog wordt gezegd, dat de Vogelwerkgroep Noordhollands Noorderkwartier (V.W.G. NNK) vele natuurbeschermingsverenigingen (per brief van 27 maart 1975) om commentaar verzocht. Hiertoe zou ook de V.W.G. Het Gooi en omstreken behoren. Echter, wat is het geval?

Een dergelijk verzoek hebben wij in maart niet ontvangen, zodat wij dus ook niet konden reageren.

Wel ontvingen wij een schrijven gedateerd 2 juni 1975 waarin op de (niet ontvangen) brief van 27 maart 1975 gewezen wordt. Als bijlage was een kopie van de brief van 27 maart aanwezig en gevraagd wordt hierop alsnog te reageren.

De inhoud van de brief van 27 maart bleek te bestaan uit een formulering van 11 punten inzake de jacht. Deze stellingen hebt u inmiddels kunnen lezen in de Korhaan 9 jaargang nummer 3, pagina 6 - 7.

Naar aanleiding van de brief van 2 juni van de V.W.G. NNK heeft het bestuur zich per brief van 30 juni achter de inzichten van de V.W.G. NNK gesteld.

Overigens zijn wij van mening, dat de heer Moolenbeek er beter aan had gedaan eerst contact op te nemen met het bestuur om na te gaan of zijn stelling inderdaad op waarheid berustte.

WAARNEMINGEN VAN PESTVOGELS

Ook dit jaar wil ik u, ten behoeve van mijn onderzoek naar het voorkomen en de verspreiding van de Pestvogel (*Bombycilla garrulus*) in Nederland alsmede in Europa, vriendelijk verzoeken, voor zover u nog in het bezit bent van gegevens van deze vogelsoort, mij deze door te geven. Ik stel het tevens zeer op prijs waarnemingen van de afgelopen wintermaanden te mogen ontvangen (voor zover nog niet gebeurd) waardoor ik in de gelegenheid zal zijn hiervoor een artikel voor dit blad te kunnen schrijven. Ten behoeve van het onderzoek wil ik u vragen alle waarnemingen van Pestvogels, welke u in de komende maanden zult doen, mij zo spoedig mogelijk schriftelijk of telefonisch door te geven (02159-18721 na 18.00 u.). Mocht u in het bezit zijn van gegevens, welke geen betrekking op Nederland maar op een van de andere Europese landen betrekking hebben, dan worden deze, evenals literatuur-gegevens, gaarne tegemoet gezien.

L.F.Rynja

D W E R G M E E U W E N

Ongeveer twee jaar geleden kon ik de lezers van dit tijdschrift vertellen van onze ontmoeting met 30 Dwergmeeuwen op 19 november 1972 op de oostelijke havendam bij het gemaal De Blocq van Kuffeler.

Het is mijn gewoonte ook op "gewone" vogels zoals Kokmeeuwen te letten. Dat loont de moeite, want ten eerste is dat een mooie en interessante vogel en in de tweede plaats weet je nooit of daar tussen zich niet andere meeuwensoorten onopvallend ophouden.

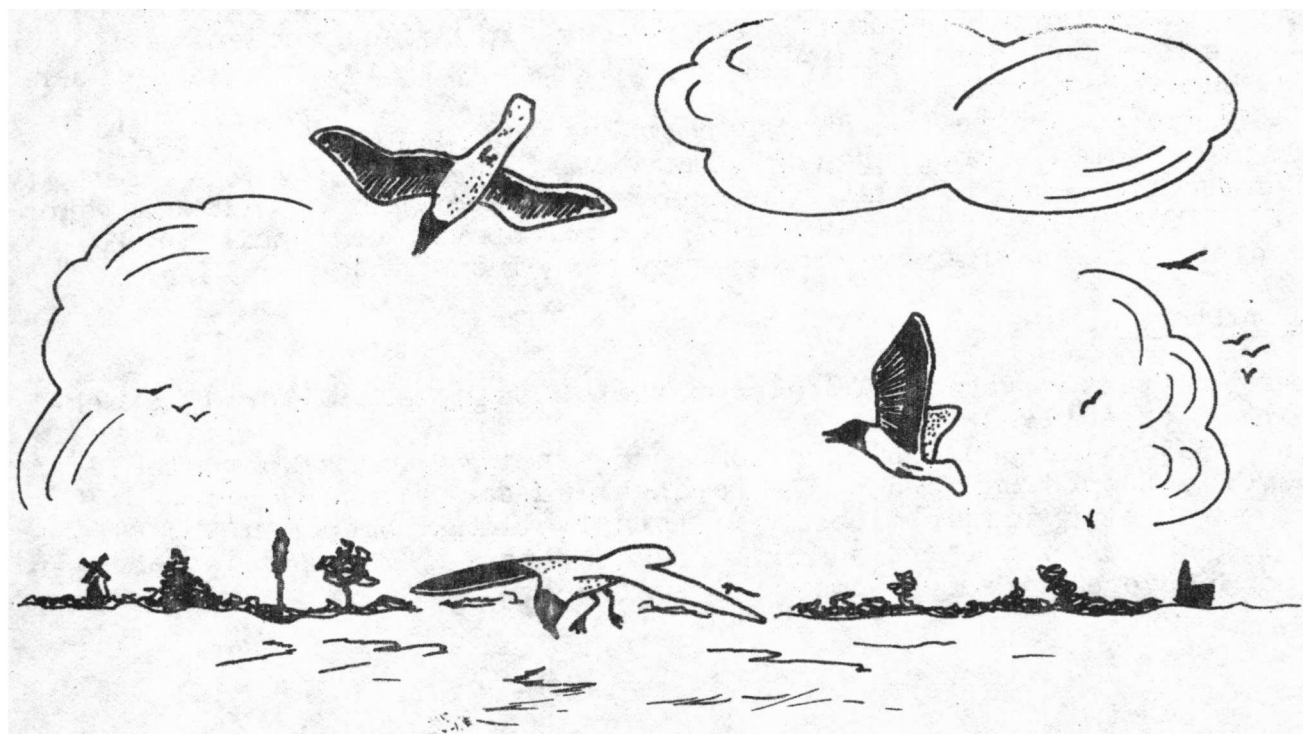
Al enkele keren hadden we in oktober enkele Dwergmeeuwen tussen een zwerm Kokmeeuwen, die een motorschip volgde, opgemerkt.

Zo op 6 oktober: 9 Dwergmeeuwen op het Eemmeer bij Bunschoten.

Op 27 oktober, één van de teldagen van de subgroep Zuidelijk Flevoland, zagen we enkele tientallen meeuwen rondvliegen vlakbij de dijk van Zuidelijk Flevoland boven het Gooimeer, ongeveer bij kilometerpaal 10.

In dit geval was er niet sprake van enkele Dwergmeeuwen te midden van Kokmeeuwen, maar het omgekeerde was het geval. We telden 24 Dwergmeeuwen waaronder twee juveniele exemplaren en daartussen vlogen ook enkele Kokmeeuwen rond. De Dwergmeeuwen kwamen tot dicht bij de dijk, zodat we alle kenmerken goed konden waarnemen: van boven geheel grijs (geen witte vleugelboeg als bij Kokmeeuw), vleugel maakt afgeronde indruk, zeer kleine meeuw, snelle vleugelslag, onderzijde van de vleugel bij adulte vogels maakt de indruk van zwart te zijn. Ze waren aan het jagen, zodat wij ze voortdurend op één plek hielden. Opvallend was hoe moeilijk je ze op deze korte afstand in de kijker kon houden door hun enigszins vlinderachtige vlucht.

P.L. Ploeger

RESULTATEN VAN DE ROOFVOGELTELLING 1975

Inleiding

In het weekeinde 15 - 16 februari 1975 werd de jaarlijkse winter-telling van roofvogels gehouden. Zowel de polders langs de randmeren van Laren tot Elburg als de polders Oostelijk en Zuidelijk Flevoland werden in hun geheel onderzocht (zie voor voorgaande verslagen Korhaan 1972 (6):3, 1973 (7):3 en 1974 (8):19). Opzet bij deze tellingen is om over een reeks van jaren na te gaan welke aantallen en soorten roofvogels in de respektievelijke gebieden voorkomen en welke gebieden geprefereerd worden. Met ingang van de nu uitgevoerde telling wordt eveneens getracht vast te leggen of er binnen een telgebied plaatsen liggen waar zij zich graag ophouden.

Telgebieden

De organisatoren van de subgroep avifauna zagen geen kans voor de trajecten Muiden - Laren en Elburg - Kampen medewerkers aan te trekken. Dit houdt in, dat het totaal aantal roofvogels moeilijk met de drie voorgaande tellingen te vergelijken is.

Weersomstandigheden

Het weer op beide dagen was ideaal voor een telling. Na een lichte nachtvorst ontstond op sommige plaatsen een lichte grondnevel welke zich bij een matige zuid - zuidoostenwind al spoedig oploste. Hierna liepen de temperaturen onder een licht onbewolkte hemel op tot ongeveer 8° C. Met dit weertype was het zicht goed.

Methode

Ten opzichte van andere jaren bleef de methode vrijwel onveranderd. Ter informatie voor nieuwe lezers: rijden met een matige snelheid, max. 50 km/uur; afhankelijk van de terreinomstandigheden om de paar honderd meter, doch maximaal 500 meter en bij hoge punten stoppen en het terrein afzoeken.

De te volgen route was dit jaar op kaarten ingetekend en zal ook voor de komende tellingen zo blijven.

Een nieuwe regel is, dat elke waarneming door middel van een teken of cijfer moet worden ingevuld. Na verloop van tijd zal hieruit moeten blijken of er voorkeur voor terreinen bestaat.

Resultaten

Aan roofvogels werden 408 exemplaren geteld, aan uilen 10 exemplaren (zie figuur 1).

Het traject Kampen - Elburg kon op 5 maart worden gecontroleerd en leverde toen 8 Buizerden, 13 Torenvalken en één Sperwer op. Deze gegevens zijn echter niet in de totaal-telling opgenomen. De Flevopolders bleken ook dit jaar weer de meeste roofvogels te herbergen: 368 roofvogels en uilen werden genoteerd.

(1971:61, 1972:268, 1973:420). Al in de zomer van 1974 kwamen mededelingen uit de polder over zeer grote aantallen muizen. In hoeverre hier werkelijk sprake is van een (Veld)muizenplaag is niet duidelijk, omdat niet bekend is welke criteria de informanten hanteerden. Bovendien zouden eind 1973 begin 1974 ook al grote aantallen muizen aanwezig zijn; het aantal roofvogels lag toen hoger. Voor wat de muizen betreft, is deze gang van zaken nogal vreemd omdat na een topjaar over het algemeen een jaar met zeer weinig muizen volgt.

Elders in het land (onder anderen Zuid-Limburg, omgeving Ooypolders en de Alblasserwaard) heerste ind 1974 wel een Veldmuizenplaag. In de Alblasserwaard was in januari 1975 een aanzienlijk deel van de Veldmuizen nog in leven, wat zich manifesteerde in de aantallen aanwezige roofvogels. Hierna stortte de Veldmuispopulatie volledig ineen. Op het vasteland van Muiden - Kampen waren in ieder geval weinig muizen. Belangrijke factoren - met name in Zuidelijk Flevoland - zijn de vorderingen welke gemaakt zijn met het kultuurrijp maken van de grond, de verhouding ongeploegd - geploegd, keuze van het gewas en het bermondhoud.

Soorten, welke wel aanwezig waren maar niet werden gezien, waren de Zeearenden (1 eksemplaar omgeving Harderwijk en 1 eksemplaar omgeving Lelystad) en de Bastaardarend (volgens sommige waarneemers een Steenarend) bij Elburg.

Door de dit jaar gevolgde werkwijze kon een verspreidingskaart van de Torenavalk worden getekend (figuur 2). Naast het effect van de dijken op het voorkomen, kan eruit worden afgelezen, dat zij zich bijvoorbeeld ophouden in de omgeving van jonge bossen. Ook vallen bijvoorbeeld meteen op de concentratie bij Harderwijk en de aantallen in de westelijke Eempolders.

Figuur 1.

Soort/trajekt	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	Totaal
Buizerd	-	1	-	5	-	3	14	1	3	27
Ruigpootbuizerd	-	-	-	-	-	6	-	1	6	13
Blauwe kiekendief	-	2	-	1	-	47	18	2	72	142
Bruine kiekendief	-	-	-	-	-	1	-	-	3	4
Torenavalk	-	11	6	19	-	43	39	28	66	212
Slechtvalk	-	-	-	-	-	-	1	-	1	2
Sperwer	-	2	-	-	-	-	1	-	-	3
Smelleken	-	-	-	-	-	1	2	-	2	5
Velduil	-	-	-	-	-	4	-	-	3	7
Ransuil	-	-	-	3	-	-	-	-	-	3
Totaal	-	16	6	28	-	105	75	32	156	418

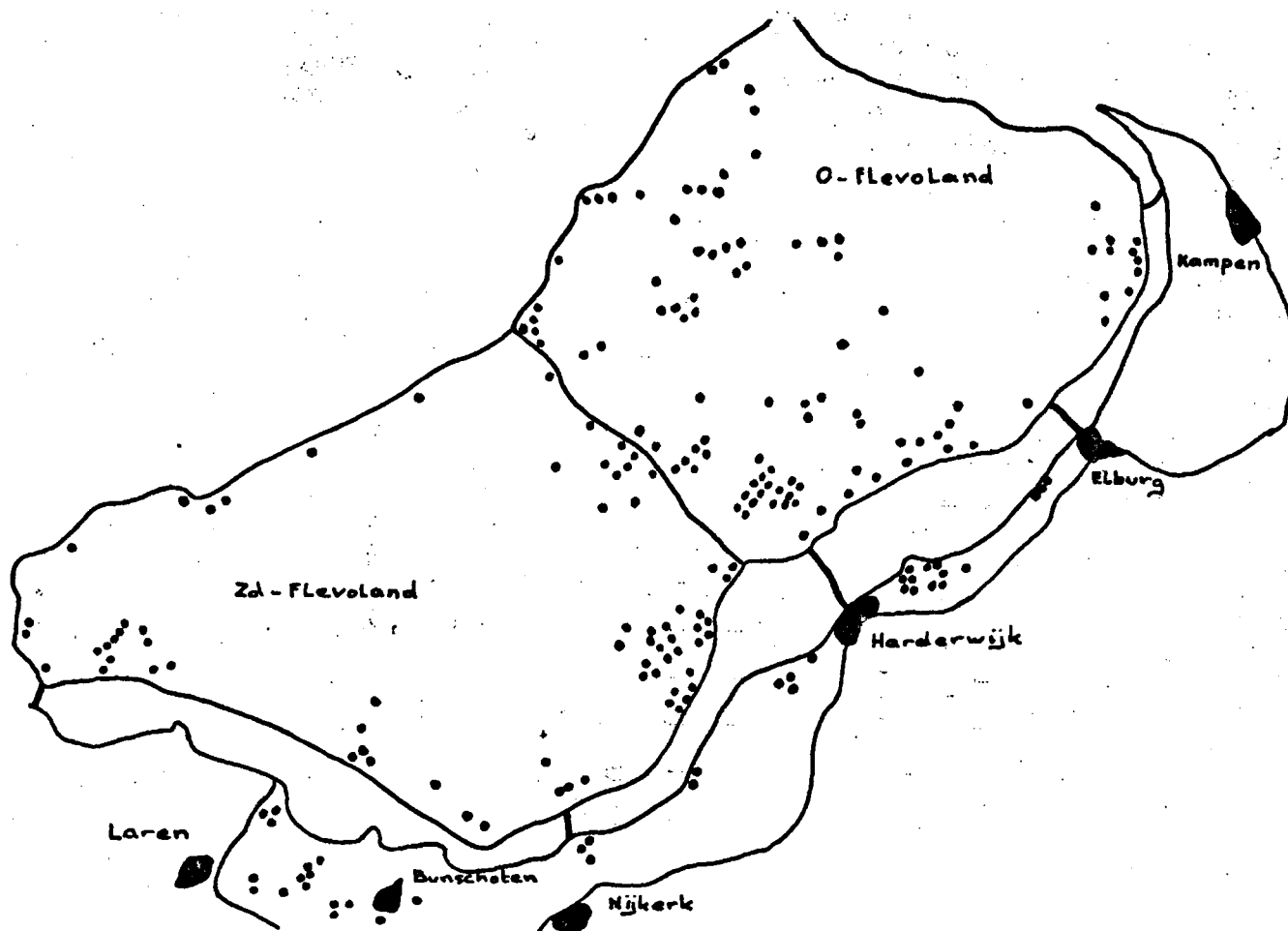
Verklaring van de trajectcijferkodes:

- I : Kampen - Elburg (niet geteld)
- II : Elburg - Harderwijk
- III : Harderwijk - Nijkerk
- IV : Nijkerk - Laren (N.H.)
- V : Naarden - Muiden (niet geteld)
- VI : Oostelijk Flevoland, westelijk deel
- VII : Oostelijk Flevoland, oostelijk deel
- VIII : Oostelijk Flevoland, noordelijk deel
- IX : Zuidelijk Flevoland

Medewerkers aan deze telling waren:

A. Bode, mej. C. Cohen, W.E. Cohen, D. Dwars, H. Dwars, N. Dwars, mevr. L.J. Dwars-van Achterbergh, mevr. H.E. Disselkoen-Piepers, J. Frieling, O. de Groot, mevr. A.C. Hartlief, G. Heise, mevr. M.W. Heise-Schipper, D.A. Jonkers, A.T. Kemper, mevr. F. Kemper-Lambeek, W. Kluvers, P. v.d. Poel, R. van Poelgeest, S.H. Poelstra, H. v.d. Pol, mevr. H.W. Reddingius-Schreuder, G.I. Rieken, F. de Roder, mej. C. Rosier, L.F. Rynja, S. Schaapherder, K. Schouten, Y.S. Vogel en H.P. Vos.

D.A.J.

NESTKAARTEN OVER 1974 EN VOORAFGAANDE JAREN

Op korte termijn is het de bedoeling om een overzicht samen te stellen over de huidige stand van het nestkasten-archief. Het gaat hierbij om een inventarisatie van het archief: hoeveel kaarten zijn er, hoeveel van iedere soort, hoe zijn deze verdeeld over de jaren, hoe volledig zijn ze ingevuld, hoeveel personen leveren een bijdrage?

Bij deze gelegenheid is het tevens mogelijk aan de hand van een aantal voorbeelden te illustreren wat de mogelijkheden van de nestkaarten zijn.

Om dit overzicht zo volledig mogelijk te maken, wordt iedere nestkast-kontroleur, die nog gegevens heeft die nog niet zijn opgenomen in het archief, verzocht deze op nestkaarten over te brengen en deze liefst vóór 30 november a.s. in te leveren bij de heer H.W. de Soete, Gijsbrecht van Anstelstraat 410 te Hilversum. Ook gegevens van "niet-nestkastbewonende" soorten zijn welkom.

Wat betreft 1973 zijn van de meeste gebieden de nestkaarten reeds binnengekomen; onder de "grote" nestkast-terreinen ontbreken echter nog het Hilversums Wasmeer, het Laarder Wasmeer en het landgoed Eindegooi. Bovendien het verzoek om ook alle niet-ingevulde nestkaarten terug te zenden, omdat het onbekend is waar de grote hoeveelheid kaarten die indertijd gedrukt is, precies is gebleven.

Verzoek om oude gegevens

Sinds de nestkasten in de Vogelwerkgroep werden geïntroduceerd, zijn door enkele mensen grote aantallen gegevens uit de jaren 1960 - 1971 op nestkaarten gezet. Dit zijn zowel gegevens uit de archieven van het Gooisch Natuurreservaat en het Gooisch Nestkast Onderzoek als gegevens uit notitieboekjes. Hierdoor heeft het archief niet alleen betrekking op de laatste jaren, maar gaat terug tot 1960. Dit maakt het mogelijk voor enkele soorten de resultaten over een lange reeks van jaren te vergelijken.

Mocht u nog over gegevens beschikken die nog niet op nestkaarten staan, dan zouden wij het op prijs stellen dit van u te vernemen. Dit verzoek geldt niet voor Koolnees, Ringmus en Pimpelmees; het gaat dus vooral om de meer "zeldzamere" soorten.

subgroep nestkasten

H E T V O G E L J A A R

Leden, die het Vogeljaar via onze Vogelwerkgroep ontvangen, worden erop attent gemaakt, dat per 1 januari 1976 de abonnementsprijs voor het Vogeljaar via de Vogelwerkgroep zal worden verhoogd van f 9,— tot f 10,— per jaar.

De leden, die het abonnement NIET wensen te continueren, worden verzocht dit vóór 1 oktober aanstaande te melden bij de secretaris.

Leden, die per 1 januari 1976 een abonnement op het Vogeljaar wensen te nemen, dienen dit eveneens vóór 1 oktober a.s kenbaar te maken.

TERUGMELDINGEN GERINGDE VOGELS

Voor dit overzicht werden terugmeldingen ontvangen van de volgende ringen: B.J. van Ingen (B.I.), G. Jaspers (G.J.), E.R. Osieck (E.O.) en K. Visser (K.V.).

Torenvalk - nestjong 28.06.1973 Bussum (D.B.)
3.293.703 25.02.1974 Münster, Duitsland

Op de vindplaats werd alleen de ring gevonden, mogelijk was de vogel al geheel vergaan. Het is niet erg waarschijnlijk dat de valk zijn ring verloren heeft.

3.207.454 - nestjong 18.06.1974 Eemdijk (E.O.)
03.02.1975 Zuidelijk Flevoland

Deze vogel werd teruggevangen door J.B. Buker uit Amsterdam. Deze ringer doet een onderzoek naar de herkomst van de Torenvalken in winterkoncentraties. Een van zijn ervaringen is, dat de Torenvalk de vogelsoort is, met het hoogste percentage geringde exemplaren. (Althans in ons land.) Zo'n 20% van de Torenvalken draagt een ring, zodat het vangen van deze soort veel gegevens oplevert.

Grutto - nestjong 03.06.1972 Nijkerk (E.O.)
3.166.488 20/31.03.1975 Rovigo, Italië

Vrijwel alle terugmeldingen van Grutto's uit Italië. Komen uit het voorjaar, wat er op kan wijzen, dat de voorjaars trek langs een meer oostelijke route verloopt dan de herfsttrek (over Spanje). Deze Grutto werd door een jager geschoten.

Kokmeeuw - 1e kalenderjaar 29.03.1970 Huizen (N.H.) (K.V.)
3.133.344 16.07.1973 Kemijarvi, Lappi,
Finland

3.165.672 - na 1e kalenderjaar 30.12.1972 Huizen (N.H.) (K.V.)
09.07.1974 Pajala, Norbotten,
Zweden

Beide vogels werden teruggevonden (dat wil zeggen geschoten) in Noord-Scandinavië ter hoogte van de poolcirkel; ze zijn merkwaardig omdat ze ver noordelijk liggen van de noordelijkste broedplaatsen van deze soort in Scandinavië.

3.165.772 - 2e kalenderjaar 05.01.1973 Huizen (N.H.) (K.V.)
17.06.1973 Petrodvorets,
Leningrad, U.S.S.R.

De meest oostelijke terugmelding (in Noord-Europa) van de Huizer Kokmeeuwen.

- 3.051.066 - nestjong 09.06.1963 Hilversums Wasmeer (G.J.)
24.12.1973 Le Havre, Frankrijk
- Stormmeeuw - 2e kalenderjaar 13.01.1973 Huizen (N.H.) (K.V.)
3.165.832 01.07.1974 Grums, Värmland,
Zweden
- Bosuil - nestjong 16.05.1975 Drakenburg, Baarn (E.O.)
6.933.362 20.07.1975 Spoorlijn t/h van Groeneveld
Geen bijzondere terugmelding; alleen opgenomen om eens te wijzen op de hoge sterfte die optreedt onder de jonge Bosuilen direkt. na het uitvliegen. Hoewel hieronder veel verkeersslachtoffers zijn, is het best mogelijk, dat het verkeer niet de direkte oorzaak van deze sterfte is.
- Heggemus - volgroeid 05.10.1973 Buiten Muy, Texel (B.I.)
S 789.220 teruggev. 02.11.1974 Naarden
Deze melding bewijst, dat onder onze Heggemussen soms ook doortrekkers zitten.
- Pimpelmees - volgroeid 16.09.1972 Naarden (B.I.)
S 608.817 22.12.1974 Westzaan (N.H.)
In nestkast aangetroffen.
- S 772.273 - 1e kalenderjaar 01.09.1973 Naarden (B.I.)
teruggevangen 08.11.1973 Wormer &
Jisperveld (N.H.)
(J. v.d. Geld)
- S 786.054 - 1e kalenderjaar 03.10.1974 Huizen (N.H.) (K.V.)
teruggevangen 15.10.1974 Veerse meer (Zeeland)
Wat "gewone" terugmeldingen om de rondzwervingen van deze mezensoort in de herfst te illustreren. Waarschijnlijk betreffen veel van deze zwervers Nederlandse pimpels, hoewel buitenlandse ringen bewijzen, dat een gedeelte van "ver" komt.
- Tjiftjaf - volgroeid 13.09.1973 Huizen (N.H.) (K.V.)
X 63.915 geschoten 02.01.1974 Marrakech, Marokko
- Boomklever - nestjong 10.06.1975 Bikbergen, Huizen (E.O.)
gevonden 07.07.1975 Bussum (Papaverstraat)
Deze vogel vloog een huiskamer binnen in een voor deze soort nogal vreemde omgeving (bebouwde kom).
De Boomklever is waarschijnlijk het beste voorbeeld van een "standvogel", althans wat onze Nederlandse populatie betreft.

Ditmaal zijn in deze rubriek ook wat minder bijzondere terugmeldingen opgenomen; dit om de nadruk te leggen op het feit, dat 't gros van de terugmeldingen weinig sensationeel is. Voor de onderzoeker die terugmeldingen gebruikt om op bepaalde vragen een antwoord te vinden, is echter elke terugmelding van belang en zijn juist de "gewone" terugmeldingen belangrijk voor een beter begrip van wat een vogelsoort doet.

De ringers worden verzocht om ook volgende keer deze rubriek mogelijk te maken, hun terugmeldingen vóór 5 oktober aan mij door te geven.

E.R. Osieck

DWERMEEUWEN OP HET LAARDER WASMEER

Terwijl wij zaterdagavond 17 mei 1975 om ca. 19.45 uur de grote plas van het Wasmeer aftuurden naar de Witwangstern (zie elders in dit blad), ontdekten W.J.R. de Wijs en ondergetekende 2 Dwergmeeuwen (*Larus Minutus*). Het betrof een adulte en een juveniele vogel.

Beide fourageerden ijverig temidden der enkele honderden Kokmeeuwen.

Slechts éénmaal eerder werd deze soort hier vastgesteld: 30 april 1952 : 1 juveniel exemplaar (Wolff) (archieff J. Harder).

De Avifauna van Midden-Nederland (1971) noemt de Dwergmeeuw doortrekker en zomergast in zeer klein aantal (1 - 15 exemplaren) en incidentele wintergast.

Vermeld worden 51 waarnemingen aan de IJsselmeerkust en 16 waarnemingen in het overige onderzochte gebied, welke merendeels betrekking hebben op vogels die langs de grote rivieren gezien werden.

J. Harder

PAGINERING JAARGANG 9

Door een misverstand is boven de eerste pagina van het vorige nummer van de Korhaan de volgende tekst weggevallen: jaargang 9 no. 4, juni/juli 1975. U gelieve dit met de pen aan te brengen.

F O U R A G E R E N D E . G O U D V I N K E N

Op 21 december 1974, terugkerend van onze vogeltelling langs de Gooimeerkust, zagen wij drie Goudvinken (twee prachtige mannetjes en een wijfje), fouragerend in een meidoornboom. Vrij langzaam knipten zij knoppen af, die zij daarna inslikten. De Goudvink eet plantaardig voedsel: zaden en knoppen van naaldbomen; bloem- en bladknoppen van loofbomen, waarbij die van berken, wilgen en vruchtbomen de voorkeur genieten. Van berken en elzen eet hij ook de zaden. Voorts heeft deze soort een voorkeur voor de zaden van distels en andere komposieten (bijvoorbeeld melkdistel, paardebloem). De zaden worden alleen van de bloemkorfjes maar vooral ook van de grond opgepikt.

In de loop van het jaar verandert zijn menu, mede in verband met het aanbod in de natuur. Ongeveer vanaf januari bezoekt hij sierheesters en fruitbomen, waarvan hij onder anderen de bloemknoppen eet. Wij zagen dat vorig jaar half april in Sauerland in een paar appelbomen voor ons vakantiehuis. Het tempo waarin dit gebeurde was verbazingwekkend. Het maakte enigszins begrijpelijk dat de Goudvink bij fruittelers niet zo populair was. Vroeger werd de vogel dan ook veel gejaagd.

In mei 1974 zagen we op Gooilust enige tijd, hoe een mannetje op de grond onder een lindeboom bezig was iets van de bovenzijde van een daar overvloedig groeiende muursoort te plukken. Waarschijnlijk plukte de vogel de bloemknoppen af.

Daar waar in Europa nog een min of meer natuurlijke vegetatie aanwezig is, komt de Goudvink voor in de naaldbossen op gebergten en in de lager gelegen zone van gemengde wouden van Beuk en Zilverspar. In West-Europa komt hij voor in het door de mens aangelegde kultuurlandschap van gemengde loofwouden, tuinen en parken met vruchtbomen, heggen en kleine dichte naaldbomen (vooral sparren).

Daarbij is het gunstig als er een rijke ondergroei aan struiken, jonge sparren en ander klein, dicht naaldhout aanwezig is.

Zo onpopulair als hij bij velen als wilde vogel was, zo populair was hij als kooivogel. In de eerste plaats door het fraaie uiterlijk van de mannetjes, maar ook omdat van het mannetje een goede zanger te maken is. In de natuur is hij niet de zanger van een mooi liedje; in gevangenschap kan men hem in zijn jeugd snel een fraaie melodie leren fluiten door deze voor te spelen.

Het laatste jaar hebben wij op tal van ver uiteenliggende plaatsen in het Gooi Goudvinken waargenomen. Eenmaal gold het een zingend mannetje en een andere keer was het een baltsend paartje. Tot voor kort zagen wij hen hier zelden. Wij hebben de indruk dat ze wat toenemen. Volgens de Avifauna van Nederland (1970) is het een vrij schaarse broedvogel, die voornamelijk in het oosten en zuiden van ons land broedt en de laatste jaren in het westen toeneemt.

Het vrij groot aantal waarnemingen dat in de Korhaan gepubliceerd wordt, stemt daarmee overeen. Hopelijk zet deze ontwikkeling zich voort.

Literatuur:

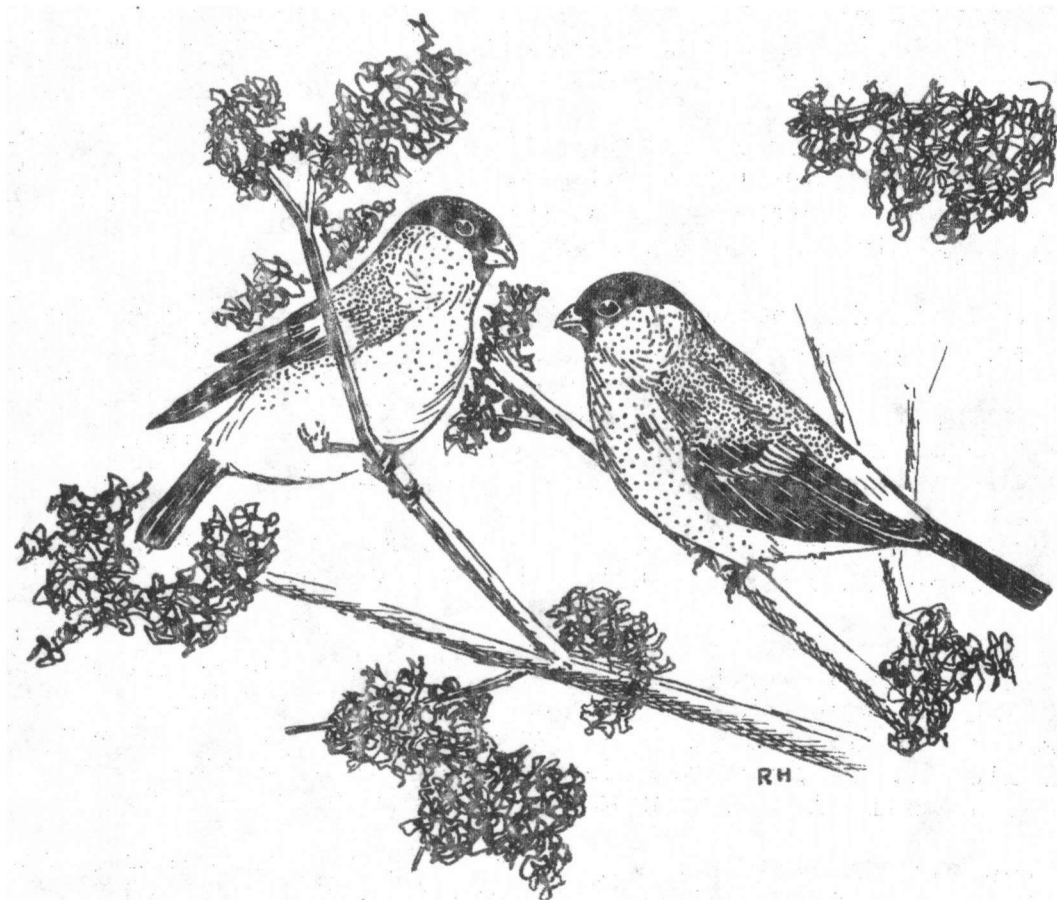
Buekers, P.G., 1922: Onze Vogels, deel 1, 2e druk, Zutphen.
Comm. Ned. Avifauna, 1970: Avifauna van Nederland, 2e druk, Leiden.

Reader's Digest, 1971: Het Beste Vogelboek, Amsterdam.

Voous, K.H., 1960: Atlas van de Europese Vogels, Amsterdam.

Witherby, H.F. (ed.), 1952: Handbook of British Birds, deel 1, London.

P.L. Ploeger

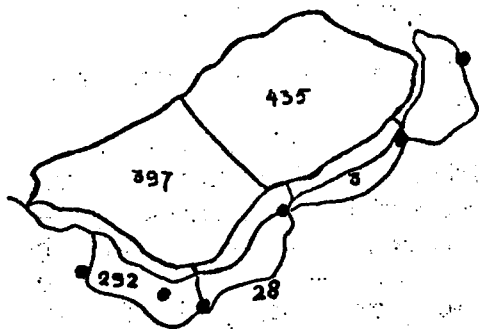
Enkele gegevens van Bonte kraaien en andere vogelsoorten, opgetekend tijdens de wintertelling van roofvogels.

Aan de deelnemers van de wintertelling van roofvogels (zie pagina 16), was verzocht alle waarnemingen van Blauwe reiger, Klapekster en Bonte kraai te noteren. Twee groepen maakten melding van Wulpen.

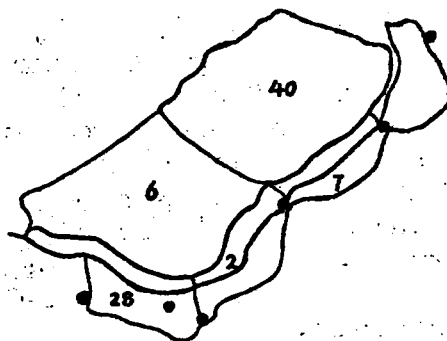
De notities leverden het volgende beeld op:

	Bonte kraai	Blauwe reiger	Wulp	Klapekster
Elburg - Harderwijk	-	13	-	1
Harderwijk - Nijkerk	28	2	-	-
Nijkerk - Laren (N.H.)	292	28	148	-
O. Flevoland, west	185	7	-	2
O. Flevoland, oost	120	20	-	1
O. Flevoland, noord	130	13	-	3
Zuid. Flevoland	397	6	1	1
Totaal	1.152	89	149	8

D.A.J.

Aantallen Bonte kraaien per telgebied

Aantallen Blauwe reigers per telgebied

ONTVANGEN LITTERATUUR

De Fitis Mededelingenblad van de VWG Haarlem, jaargang 11, nummer 2;

Ervaringen uit Israël - Nijlgans III - Stookolieramp december 1974 - veldwaarnemingen in Zuid-Kennemerland.

idem jaargang 11, nummer 3;

Nestkastverslag 1974 - Verdere inventarisatie resultaten infiltratiegebieden A.W. duinen in 1974 - Veldwaarnemingen in Zuid-Kennemerland.

De Pieper Maandblad VWG Noord-Hollands Noorderkwartier, jaargang 14, nummer 4;

Inventarisatiemerkwaardigheden bij de Kleine karekiet - Drieteenstrandloper met kleurring - Veldwaarnemingen.

idem jaargang 14, nummer 5;

Verwerking van voedselgegevens bij uilen en stootvogels.

idem jaargang 14, nummer 6;

Alle'ganzen in Nederland beschermd! - Veldwaarnemingen.

De Lepelaar Nieuwsbrief van de vogelbescherming, nummer 39;

Structuur Vogelbescherming- Het roofvogelrevalidatiecentrum - Italiaanse vogelvangsten - Hoe te handelen met gestorven vogels?

idem nummer 40;

Verslag algemene ledenvergadering 1975 - Kerkuilenstand baart nog steeds zorgen.

De Wulp Periodieke informatie van de Vereniging voor Vogelbescherming 's-Gravenhage en omstreken, jaargang 6, nummer 2; Luizepraat - Vogelagenda - Herfsttrekonderzoek 1974.

Het Vogeljaar Tweemaandelijks tijdschrift voor vogelstudie en vogelbescherming, jaargang 23, nummer 2;

Veluwenummer- Jonge buizerden drijven op eigen wieken - Spechten en rode bosmieren - De broedvogelbevolking van Planken Wambuis - Herinneringen aan de oude Hanzestad Harderwijk en haar vogelvangsters - De Bonte vliegenvanger op de N.W. Veluwe - De vogelbevolking van enkele open gebieden op de Veluwe - De Grauwe gors aan de Veluwekust - Waternood - Vogelstand en recreatie in de Hoge Veluwe - Het ontstaan van overlappende broedterritoria van Ransuil en Torenvalk.

idem jaargang 23, nummer 3;

De problematiek in onze weidevogelgebieden - Paringsgedrag bij Kluten - Inventarisatie van de Kluut in de Delta in 1974 - Eendenrui, botulisme en Deltaplan - Bedreiging van de stootvogelstand in Zuid-Nederland - De laatste lege blokken in het atlasplan.

Mededelingenbladen KNVV-VWG Amsterdam, jaargang 13, nummers 1 tot en met 3;

Waarnemingen in het Amsterdamse Bos - Waarnemingen in en om Amsterdam - Waarnemingen Amstelveense Paren - Diverse tellingsverslagen.

Vanellus, Tweemaandelijks tijdschrift van de Bond van Friese Vogelwachten, jaargang 28, nummer 2;

De jacht op steltlopers in Europa in 1969 - 1970 - Onderzoek naar de broedresultaten bij enkele weidevogelsoorten te Oudehaske in de periode 1970 - 1974 (I) - Vogeltrek langs de noordoever van het Tjeukemeer in de zomer en herfst 1974 - Overzicht wachtgebieden 1974 - Trillingen lokken regenwormen uit de grond.

idem jaargang 28, nummer 3;

Leefstijdsstellingen bij de Kolgans - Onderzoek naar de broedresultaten bij enkele weidevogelsoorten te Oudehaske in de periode 1970 - 1974 (slot) - Ontmoetingen met IJsvogels - Landbouw en natuurbehoud - Waarnemingen - Elf stellingen inzake de jacht - Predatie van beschermde vogels en praktische vogelbescherming.

De Tjiftjaf orgaan van de CJN-VWG, jaargang 20, nummer 2;

Verslag van de twaalfde IJsselmeerwaterwildtelling op 11 januari 1975 - idem dertiende op 15 maart 1975 - Verslag van het VWG-Fenologie-onderzoek in 1972.

EN DE ROODBORST, HIJ ZONG DOOR.

Op woensdag 12 maart 1975 fietste ik 's avonds om circa 21.30 uur over de Emmastraat te Hilversum. Ter hoogte van de afslag naar de Soestdijkerstraatweg werd mijn aandacht plotseling getrokken door een zingende vogel.

Tussen het lawaai van langsrijdende auto's door, stelde ik vast, dat het om een Roodborstje ging. Zoals u zult weten, is de Roodborst een vogel die graag in de schemering van de avond (en de ochtend) zijn liedje laat horen. Aangezien het zeker al twee uur donker was, om ongeveer 18.00 uur was het schemerig, vond ik dit een merkwaardige gebeurtenis.

Nu moet hierbij vermeld worden, dat ter hoogte van deze wegsplitsing en dus ook de zangpost, de weg behoorlijk goed verlicht is. Ik ontdekte bovendien, dat de vogel zich ophield in de overgang van dit verlichte deel en de donkere omgeving. Mogelijk heeft de Roodborst dit als "schemer-situatie" opgevat en is hij gaan/blijven zingen! Nadat ik een minuut of tien naar de vogel geluisterd had, ben ik weer doorgefietst.

J. Harder

HOE TE HANDELEN MET DODE VOGELS

Het Centraal Diergeneeskundig Instituut verzoekt iedereen zoveel mogelijk doodgevonden vogels naar dit instituut op te zenden. Voor zover u kunt konstateren, dat hier sprake is van botulisme, kunt u de vogels rechtstreeks zenden aan C.D.I. te Rotterdam; in twijfelgevallen en in alle andere gevallen aan het C.D.I. te Doorn (Oude Rijkstraatweg), eventueel via Vogelbescherming, Driebergseweg 24 B te Zeist.

Lijst van adressen, die u nodig kunt hebben.

Het bestuur:

Voorzitter : J. Harder, Alexanderlaan 20, Hilversum, 52842;
Secretaris : J. Klein, Zwaardemakerstraat 12, Bussum, 13389
Penningmeester : mevr. H.E. Disselkoen-Piepers, Beethovenlaan 45,
Hilversum, 46275
Leden : bij deze leden berust tevens het kontaktadres van
de voor hun naam genoemde subgroep.
Avifauna : R. van Poelgeest, Ol. van Noortstraat 83, Hilver-
sum, 50753
Nestkasten : vakant
Excursies : mevr. L.J. Dwars-van Achterbergh, Prinsenstraat
15, Hilversum
Zd. Flevoland : mevr. A.C. Hartlief, Lange Heul 229, Bussum,
31226
beheer noodsch.: mevr. R. de Wijs-Tabois, Stalpaertstraat 10,
Hilversum, 56928

Verdere kontaktadressen:

Ringonderzoek : E.R. Osieck, Steffenshein 20, Laren, 89720
Contr. Vogelwet : L.F. Rynja, K.P.C. de Bazelstraat 9, Bussum,
18721
Vogelcursus : mevr. C.C.M. Last-Hendriks; Mr. J.C. Bührmann-
laan 46, Ankeveen, 02150 - 62099

Inzenden waarnemingskaartjes : A. Bode, Coehoornstraat 64, Hilver-
sum

Opgeven excursies : C. de Rooy, Rading 80, Nw. Loosdrecht,
02158 - 1641 (na 18.00 uur)

Inzenden kopij : L.F. Rynja, K.P.C. de Bazelstraat 9, Bussum

-
- INHOUD: pag. 1: Redactioneel;
2: Programma ledenavonden en excursies;
3: Verslag nachtexcursie + ledenmutaties;
4 t/m 9: De Kleine zwaan op het Gooineer;
10: iden(vervolg)+Vogelcursus + tellingen Zd.Flevol./Eempolder;
11: Witwangstern in het Laarder Wasmeer;
12 t/n 14: Wist u.....;
15: Dwergmeeuwen;
16 t/n 18: Resultaten van de roofvogeltelling 1975;
19: Nestkaarten + Het Vogeljaar;
20 t/n 21: Terugmeldingen geringde vogels;
22: iden(vervolg) + Dwergmeeuwen op het Laarder Wasmeer;
23 t/m 24: Fouragerende Goudvinken;
25: Enkele gegevens van Bonte kraaien;
26 t/m 27: Ontvangen literatuur + Roodborst + dode vogels;
28: Lijst van adressen + inhoud.

Inzenden kopy voor het eerstvolgende nummer(verschijnt omstreeks half november)
tot uiterlijk 5 oktober 1975 aan L.F.Rynja,KPC de Bazelstraat 9, Bussum.
